

REFLEKSJONSNOTAT: Å gjøre godt

Jeg har valgt å ta utgangspunkt i en konsultasjon (eller heller en samtale), der jeg i liten grad var en stor bidragsyter. Etter alle menneskemøtene jeg har opplevd gjennom en lang utplassering, er det allikevel dette møtet, der jeg hadde en særs passiv rolle, som har gjort størst uttrykk.

JEG ER I FØLGE MED en av fastlegene på kontoret på sykehjemsbesøk på en palliativ avdeling. Selv om ordet palliativ runget i meg fikk jeg fort inntrykk av at avdelingen var langt fra siste stasjon. Den virket godt organisert med faste ansatte og et utvidet tverrfaglig samarbeid. Vi går inn og hilser på første pasient. Etter et langt og tøft studium har jeg på et vis funnet en måte «å holde maska på», selv om jeg utallige ganger har fått kommentert at jeg er det motsatte av et pokerfjes. Men personen som sitter i den store, mørke lenestolen gjør at jeg vet jeg må ha gitt uttrykk for noe – et lite hakeslepp, en utviding av pupillene. Gutten som en gang kanskje var en liten pjokk med solbleket hår som løp rundt på halvøya han vokste opp på et sted på Vestlandet, er sunket inn og forsvunnet. Den bleke huden ser voksaktig ut og det rødlige håret ligger pistrete rundt ansiktet. Det er på et vis en klisjé, men jeg har aldri før så tydelig sett et menneske som fremstår så «levende dødt». Historien som delvis er blitt skissert for meg før inntreden i rommet fyker igjennom hodet; en rusmisbruker som relativt plutselig har fallert kraftig, som nå har fått en alvorlig nyresvikt, og der resten av organene holder på å klappe sammen, en latent hepatitt holder på å slå ut i full blomst. Det later til at nyresvikten dyttet han over kanten av et stup med få sikkerhetsnett etter et langt og utprøvd liv. Det hele hadde gått ganske raskt, fra å være LAR-pasient med et noe utsvevende liv til å bli nesten fullstendig pleietrengende.

JEG GÅR BORT OG HÅNDHILSER og det eneste jeg tenker på er at jeg må klare å fokusere på å se ham oppriktig i øynene. Jeg tenker at det er litt selvsentrert å tenke på det, men det er likevel det eneste jeg tenker på. Hva tenker han om meg, som er dratt med som et femte hjul på vogna? Jeg tror det er så viktig for meg fordi jeg vil

at han skal skjønne at jeg ønsker å være tilstede for ham og ikke fordi jeg er på en utstillingsarena for læring. Han uttrykker ingenting, kanskje en ørliten overraskelse i øynene. Men ingen fullstendig avvisning. Det gjør meg lettet, jeg trår forsiktig bort til sitteplassen min.

Legen setter seg ned i stolen nærmest vinduet, snakker hverdagslig. Jeg setter meg ned og prøver å finne min plass, med det i tankene at jeg for all del må unngå å stirre intenst på pasienten. Men det er det jeg har mest lyst til, følge furene i ansiktet og se etter innstikksteder og gjenskinnet i øynene. Se og suge inn.

LEGEN SNAKKER så naturlig og rolig og jeg lurer på om det er fordi det er blitt så hverdagslig for ham gjennom et langt yrke å møte syke personer og forsøke å møte dem på en måte som passer omgivelsene. For rommet er hyggelig innredet, omgivelsene med det lune inventaret er innbydende. Legen begynner med å snakke om det akutte, hva nyrelegen hadde skrevet i siste epikrise. De slappe, men samtidige oppmerksomme øynene til pasienten følger med. Legen fortsetter med å kommentere «jeg ser du liker maten sterk», på det lille bordet står det en boks chilikrydder. Kanskje en teknikk, men det spiller ingen rolle, for uansett om det er teknikk eller ikke trekker pasienten på smilebåndet. Jeg tar meg i å lure på om legen spør om det bare fordi det falt ham inn, eller om han tenker på saltrestriksjon i kosten. Legen spør litt videre om hvilke dager pasienten er i dialyse på sykehuset og hvordan det er for ham å gjennomgå det.

SAMTALEN FLYTER FINT. Legen tar pauser og ser ut av vinduet. Jeg blir litt flau i pausene, kanskje fordi jeg ikke er helt trygg i situasjonen selv. Jeg tenker at legen bør si noe for å holde hele samtalen flytende. Mens jeg tenker det får jeg en plutselig

innskyttelse av å forsyne meg med kaffe og twist som står på det lille bordet foran meg. Jeg håper bare det er et slags uttrykk for at når hjernen jobber med til dels uutholdelige situasjoner, får den innimellom noen helt feiltilpassede innskyttelser. Eller hadde det å ha tatt kaffe vært så feil? Hadde det vist at her er det tid og uttrykt at jeg liker å snakke, med deg – jeg liker å sitte i dette rommet, og jeg har tid. Jeg undres også over at jeg kan tenke alle disse tankene og metatankene på så kort tid. Samtidig som jeg prøver å være fullstendig tilstede i rommet. Jeg føler meg igjen som en klovn, et slags påtvunget klistremerke. Ikke sier jeg noe heller, føler risikoen for å si noe feil er for stor. Jeg er egentlig den typen som snakker mer enn mindre og kanskje er vel ivrig etter å bryte stillheten. Men jeg får meg ikke til å si noe, selv om jeg lurer på mye. Men egentlig ikke så mye av det «medisinske». Jeg lurer på hva han tenker på om dagene, er det noe han ville gjort eller hatt gjort? Kommer de som betyr noe for ham på besøk?

I SAMTALEN MED SYKEPLEIER før pasientmøtet, får vi høre at han har styrt en del med medisinen, trikset litt med doser og unnlatt å ta noen av dem. Han har fått sykepleieren til å slå opp om interaksjoner. En liten del av meg tvinges til å tenke at han vil ha mest mulig rus ut av miksen. Men det tenkte jeg mer før jeg møter han. Når jeg ser den hengslete kroppen sitte der i stolen tenker jeg at det godt kan være det er slik, men jeg bryr meg ikke så mye om det. Så spør legen plutselig om det er noe han er redd for. Pasientens ansikt har ikke noe uttrykk, så er legen stille litt igjen, og det kommer sakte fram at han er redd for smertene. Pasienten er redd for å få det vondt. Igjen tenker jeg på en liten gutt som sitter der og er bare det. Redd. Legen beroliger og sier «det med smertene skal vi nok klare, det trenger du ikke å tenke på». Legens rolige fremtreden og tryggheten hans er smittet over på hele rommet og det har senket seg en ro over hele samtalen. Jeg puster lettet ut selv. Godt det var noen her som kunne «ordne opp», trenge inn gjennom muren og bare være der litt. Det var ikke meg denne gangen.

ANNE PAUS